

Cursusdag Tuinjuwelen op landgoed Bisdop van Vliet

SKGE

Programma:

- 9.30-10.00 Inloop koetshuis
- 10.00-11.00 Verkennen landgoed
- 11.00-12.15 Presentatie tuinjuwelen
- 12.15-13.00 Lunch
- 13.00-14.30 Opdracht
- 14.30-15.30 Afsluiting

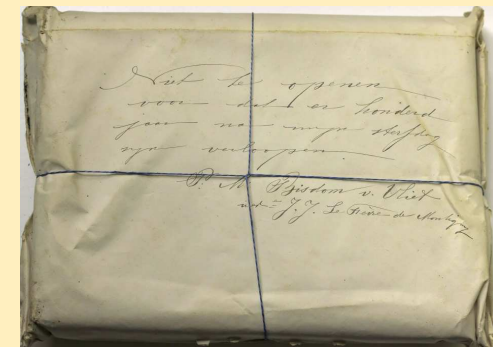
Bewoners landgoed Bisdome van Vliet

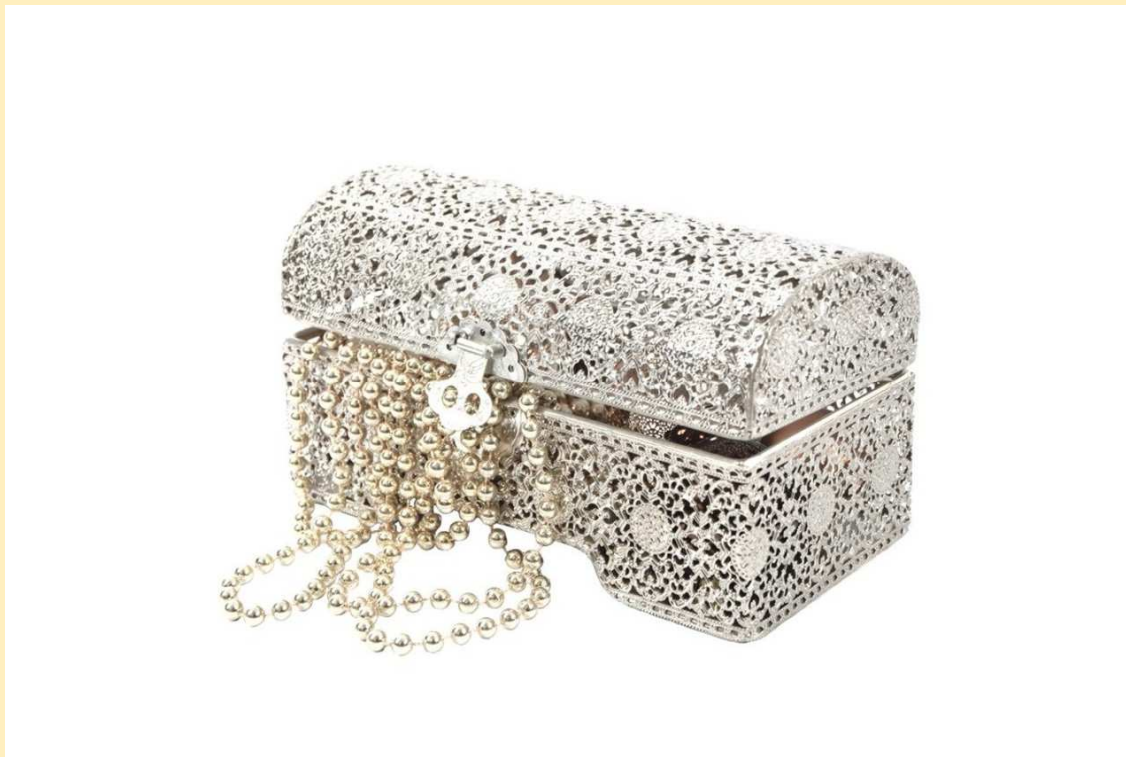
Theodorus Bisdome van Vliet (1698-1777) met zijn gezin in de tuin (Rijksmuseum).

Paulina Maria Le Fèvre de Montigny - Bisdome van Vliet (1840-1823),

Wat zijn tuinjuwelen?

Wat zijn tuinjuwelen?

‘Hieronder wordt in het algemeen verstaan alles wat tot verfraaijing van tuinen kan dienen, het zij dat het daartoe alleen dient, of ook tot andere nuttige einden verstrekt’.

Boek Nederlandsche Tuinkunst (1837)

Wat zijn tuinjuwelen?

Bouwkundige elementen en ornamenten zoals:

- Beelden, tuinvazen, zonnewijzers
- Folly's
- Prieeltjes
- Pergola's
- Grotten, rotspartijen
- Waterwerken
- Hekwerken
- Tuinhuisjes
- Dierverblijven
- Parkmeubilair
- Grafmonumenten?

Plattegrond

Uitzoomen voor het overzicht

Hoogtekaart

Hekwerk Overtuin Bisdom van Vliet, deel 1.

SKGE

Begrip Overtuin: een tuin gescheiden van hoofdhuis door een weg of watergang.

- Hekwerk Overtuin Bisdom van Vliet
- Knotlinden

(Ansichtkaart 1904, Jan Holwerda)

Gelaagdheid Overtuin tuin Bisdom van Vliet

SKGE

Vanaf 1745

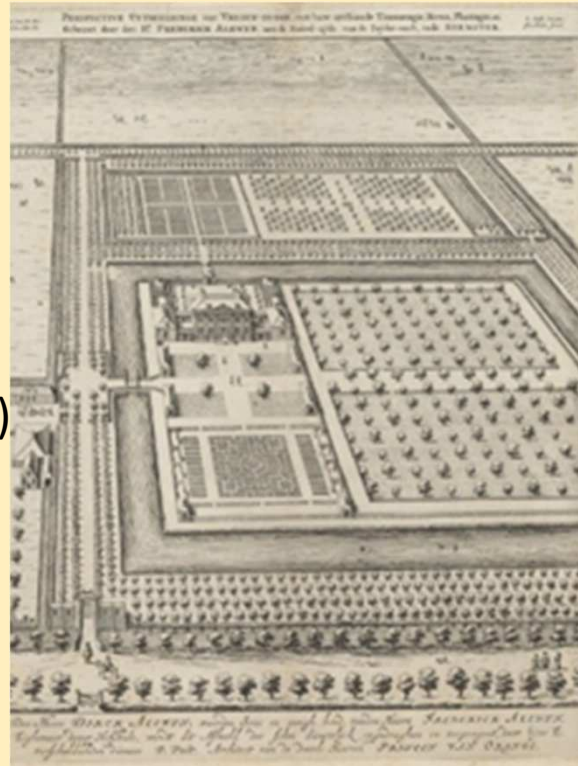
Theodorus Bisdom (1698-1777)

- Land voor economisch nut
- Siertuin in Geometrische stijl

Vanaf eind 1800

Marcellus Bisdom van Vliet (1806-1877)

- Land voor economisch nut
- Siertuin in Landschapstijl

Voorbeeld Geometrische stijl
Buitenplaats 'Vreden-burch' in de
Beemster. P.J. Post (1642).

Voorbeeld Landschapstijl
Landhuis De Wildbaan te Driebergen
(begin 1900)

Minuutplan Overtuin Bisdom van Vliet

SKGE

Minuutplan (plattegrond) Oorspronkelijke aanwijzende tafels (kasboek)

- Siertuin
- Lijnbaan en baanhuis
- Middenlaan
- Moestuin, boomgaard
- Weilanden
- Akkers met hennep
- Bos (hakhout)

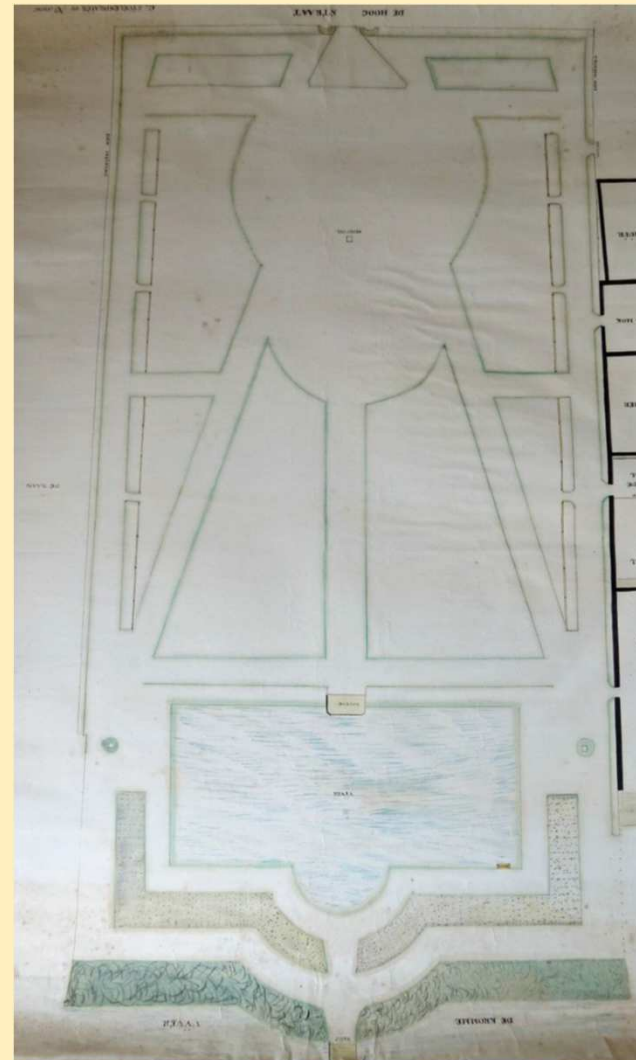
Detail Minuutplan, 1828

Siertuin in Geometrische stijl (1600-1750)

Siertuin in ca 1745 aangelegd door Theodorus Bisdom (1698-1777)

- Rechthoekige vormgeving
- Recht lopende paden
- Rechte bloemperken (parterres)
- Leifruit als omheining
- Vijvers met halfronde uitsparing
- Tuinsieraden

Plattegrond van G. Stoelendraier, 1806
(Museum Bisdom van Vliet)

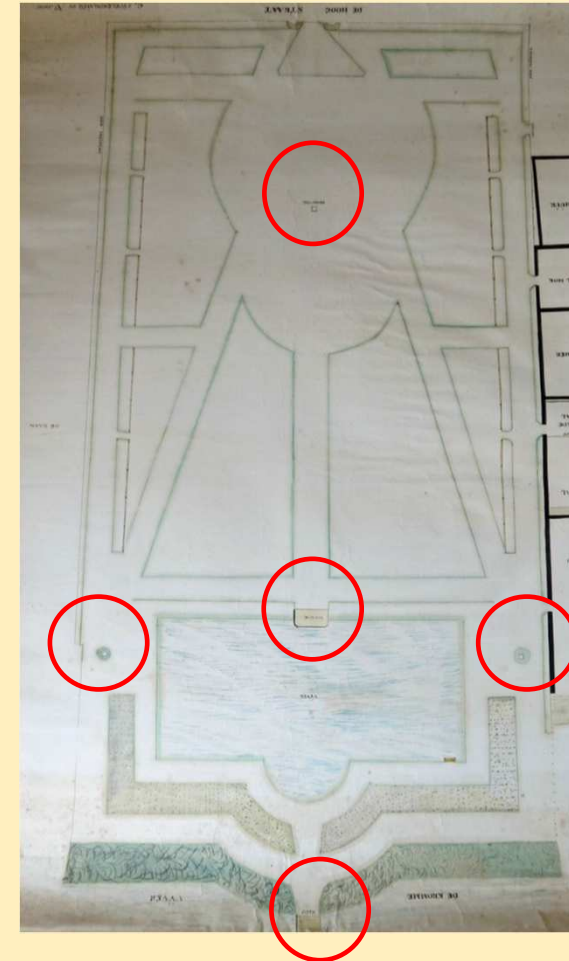
Tuinsieraden in Geometrische stijl (1600-1750)

SKGE

Tuinsieraden

- Neptunus en Hercules (Ignatius van Lochteren, 1685-1732)
- Uitzichtpunt vijver (balkon)
- Piedestal of sokkel
- Brug over vijver

Links: Neptunus recente foto
Midden: Neptunus 1987 (G. Duker)
Rechts: plattegrond G. Stoelendraier, 1806

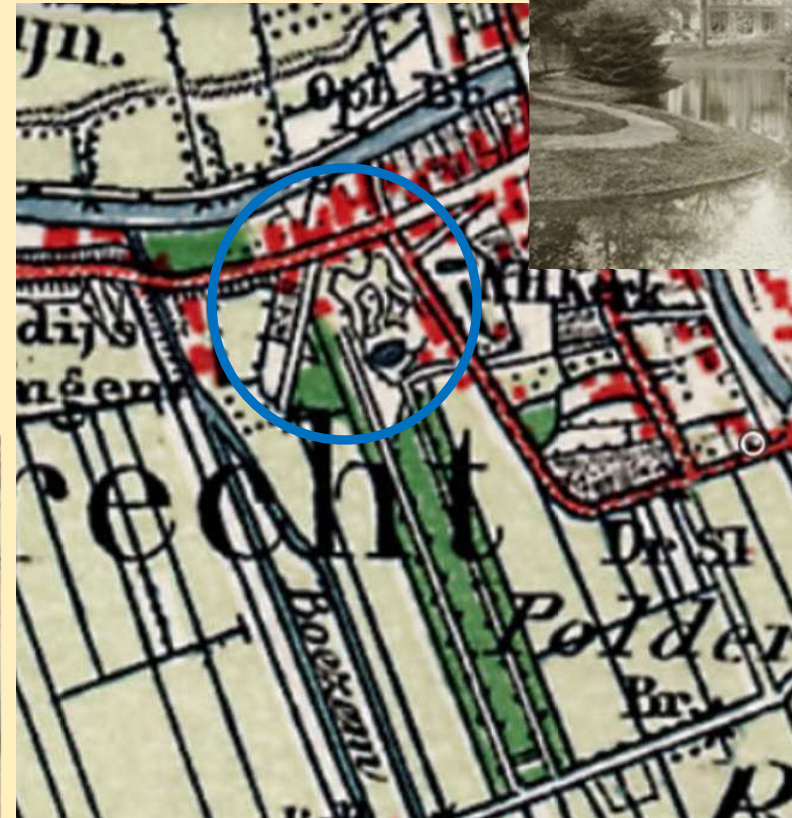

Siertuin in Landschapsstijl (1750-1870)

Waarschijnlijk aangelegd eind 19^e eeuw
door Marcellus Bisdom van Vliet (1806-1877)

- Slingerende paden
- Glooiende vijvers
- Veel soorten bijzondere bomen en heesters
- Boomgroepen
- Prieeltjes
- Fraaie bruggetjes
- Tuinsieraden

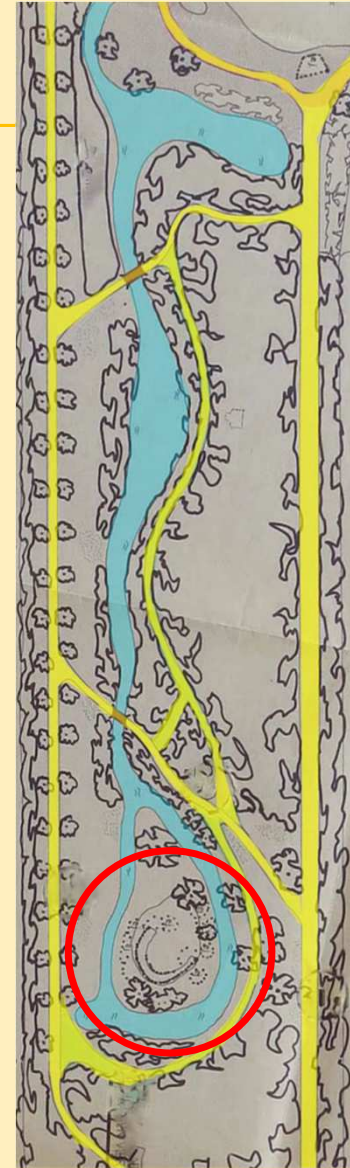
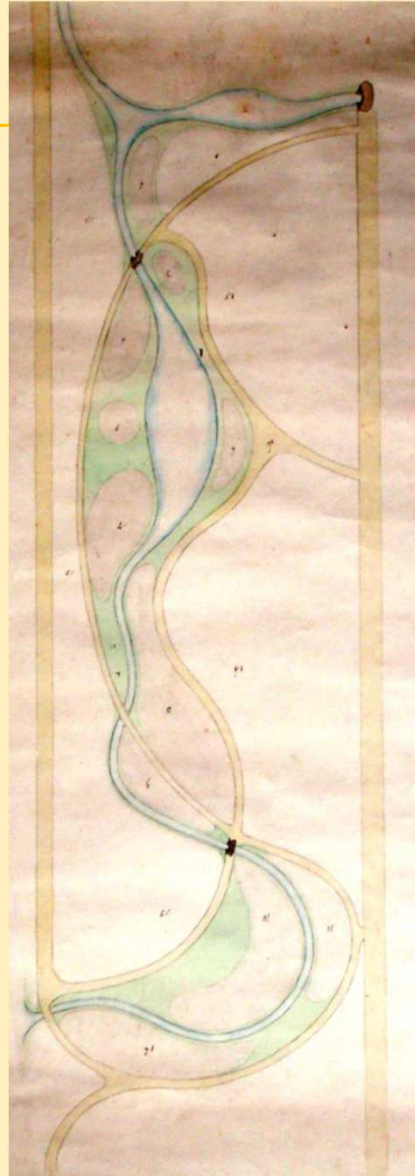
Rechtsboven: Landgoed de Wildbaan
Midden: detail topografische kaart ca.1900
Links: detail plattegrond Minuutplan,1828

Siertuin in Landschapsstijl

Tuinontwerp in Landschapsstijl
met aankleding in Gardeneske stijl

Links: ontwerp niet gedateerd of gesigneerd
(Museum Bisdom van Vliet)
Rechts: plattegrond uit 2019

SKGE

Gardeneske stijl (eind 1800 - begin 1900)

Gardeneske stijl:

Bijzondere stijlvorm met een 'over de top' gekunstelde tuinaanleg.

- Kleurige mozaïekperken
- Exotische kuipplanten
- Rustiek (metsel)werk van misbaksels of lavasteen
- Creatieve maaksels van kurkschors
- Veel tuinsieraden

Vaardige tuinbazen nodig!

Huize Jekschot, Veghel, 1901.

Gardeneske stijl (eind 1800 - begin 1900)

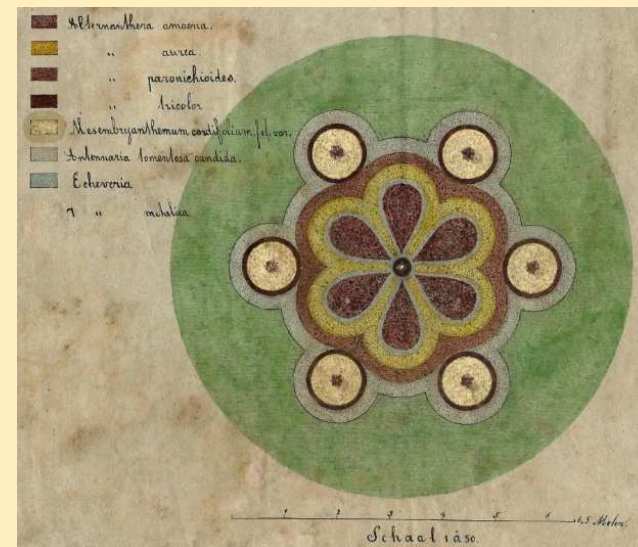
SKGE

Kleurige bloemperken

Bloemperk Landgoed Akerendam

Onderhoud bloemperk, boek Th Witte.

Ontwerp mozaiekbed, 1894.

Gardeneske stijl (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Cementrustieke objecten

Herstel cementrustiek
Landgoed De Paauw Wassenaar.

Workshop Erfgoedhoveniers
landgoed De Paauw

Gardeneske stijl (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Rotspartijen, grotten, ruïnes

Ruïne, 1870, landgoed De Haere (Ov)

Grottenstelsel van 20 meter, ca 1820
Landgoed De Oldhorst Wezep (Ov)

Mariagrot, 1875-1900,
Kloostertuinen St Michael Steyl (Limburg)

Gardeneske stijl (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Tuinmanskunst!

Tuinbaas Fransua Geijsendorpher (1836-1901)

Artikel boven: advertentie in de krant wegens zijn 25 jarig jubileum (1889).

Foto midden: Fransua Geijsendorpher is vanaf 1864 tuinbaas van Bisdom van Vliet.

Foto rechts: Honderdjarige agave in bloei.

Welke tuinjuwelen in de tuin zijn afkomstig uit de Gardeneske tijd?

Ansichtkaart voor 1900, (collectie J.Holwerda)

Gardeneske elementen (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Grot op heuveltje met koepel

- Folly
- Gebouwd waarschijnlijk ca 1877
- Metalen frame van gaas
- Lavasteen, misbaksels
- Fraaie bomen op het eiland

Links: recente foto

Rechts: ansichtkaart (collectie HVH)

Rechtsonder: advertentie firma

Blass & Groenewegen

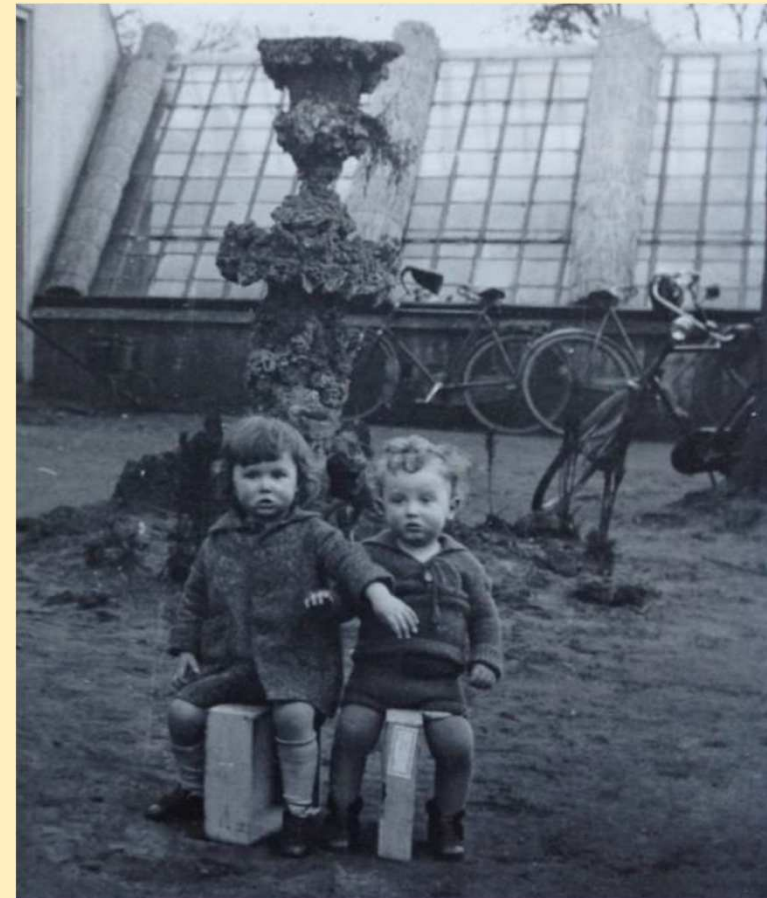
LAVA-GROTSTEENEN
VERKRIJGBAAR BIJ
GROENEWEGEN & CO.,
Bloemisten, Boomkwekers, Zaad- en Bloembollenhandelaars,
TE AMSTERDAM.
Deze natuurlijke steenen zijn bijzonder geschikt tot het daarstellen van rotspartijen en grotten op buitenplaatsen in parken en in tuinen, waar ze, op daartoe geschikte plaatsen, een karakteristieke uitwerking te weeg brengen.

Gardeneske elementen (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Jardinières of tuinvazen

- Lavasteen met cement
- Vrolijke beplanting

Links: recente foto

Rechts: bij kwekerij van zoon van
tuinbaas Fransua Geijsendorpher
in Baarn rond 1900.

Gardeneske elementen (eind 1800 - begin 1900)

Verhoogd bloembed

- Rand van lavasteen en misbaksels
- Zichtlijn Middenweg
- Wellicht als mozaïek-bed ingeplant

Links: recente foto
Midden: ansichtkaart uit...
(collectie J.Holwerda)
Rechts: mozaïekbed, landgoed Bronbeek Arnhem

Gardeneske elementen (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Sokkel

- Met ...
- met betonnen bloembak
- met zonnewijzer

Links: recente foto

Rechts: uit 2011 (collectie J. Holwerda)

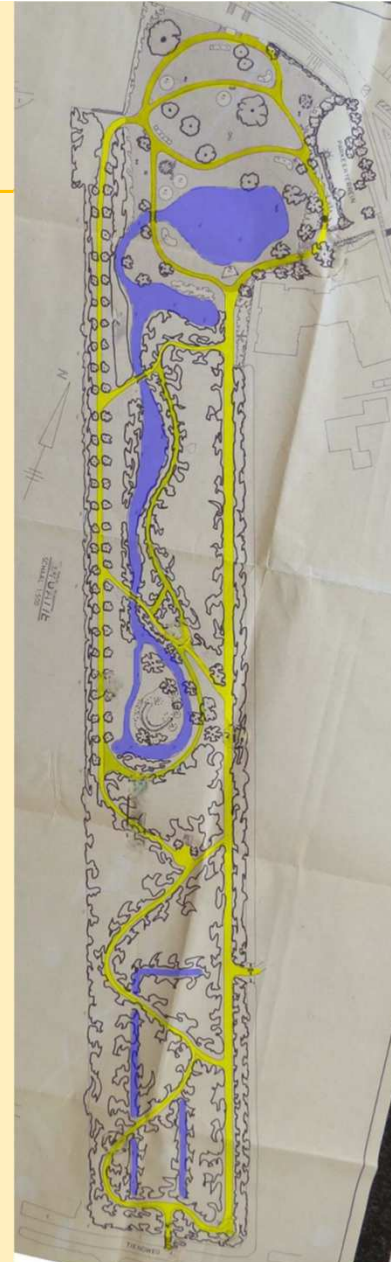
Gardeneske elementen (eind 1800 - begin 1900)

SKGE

Bruggen

Brug over de vijver (collectie SBvV)

Grafmonument Jacob (1840-1881) en Paulina (1840-1923) Le Fèvre de Montigny-Bisdom van Vliet

- Heuveltje
- Hardstenen grafzerk
- Houten baldakijn
- Hekwerk van latere tijd

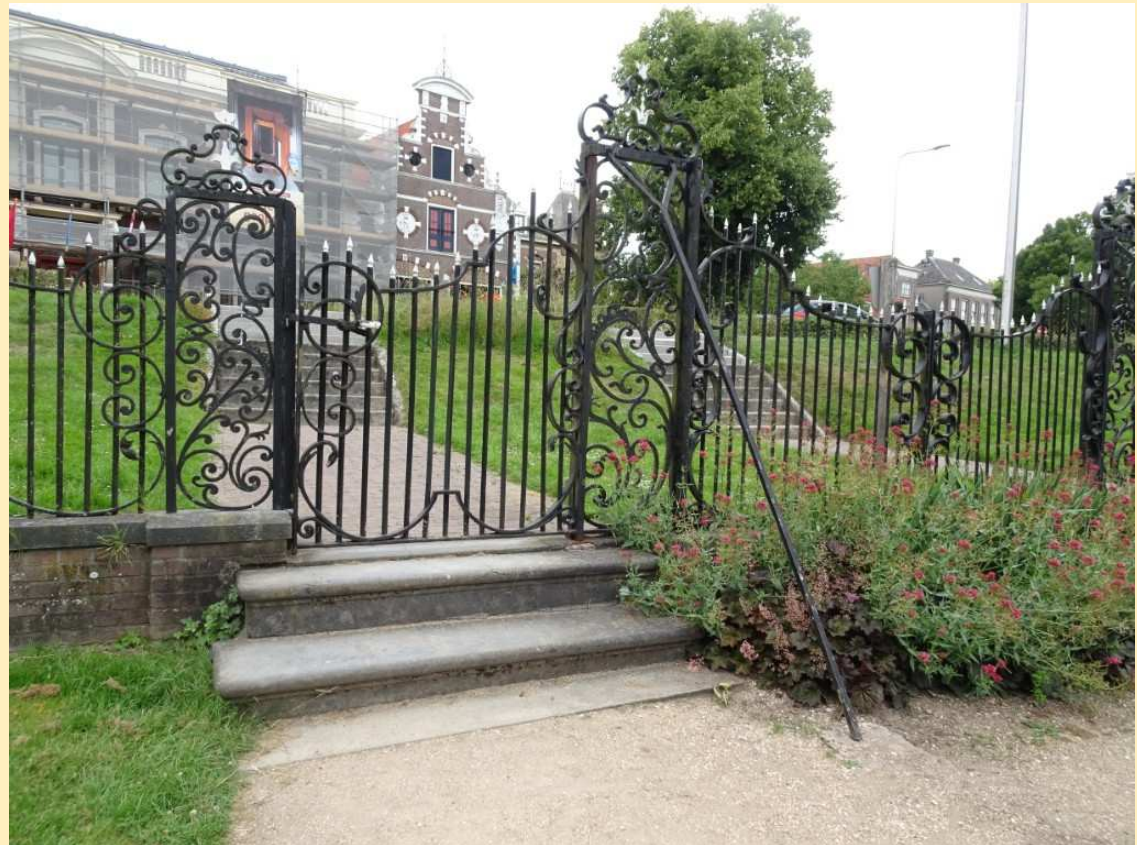
Boven: grafje van Nora, recente foto
Links: grafmonument, recente foto
Rechts: tekening waarschijnlijk uit eind 1800
(Collectie HVH)

Hekwerk Overtuin Bisdom van Vliet, deel 2.

SKGE

Aanleg Provinciale weg in 1938-1940

- Bredere weg
- Hekwerk verplaatst
- Talud steiler
- Geen verbinding met hoofdhuis

Hekwerk Overtuin Bisdom van Vliet, deel 3.

SKGE

Herstel situatie

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Hoe onderhoud je al dit moois?

Onderhoud tuinjuwelen

Hoe onderhoud je al dit moois?

Onderhoud door vakspecialisten,
Ondersteuning door tuinbaas en tuinploeg

Belangrijk: wie doet wat?
Vooral: wat doe je niet!

Tuinploeg

- Schoonhouden omgeving
- Beschermen
- Signaleren
- Reinigen

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Schoonhouden omgeving

- Zwerfvuil
- Overgroeïend gras en onkruid
- Overhangende takken
- Herfstblad
- ...

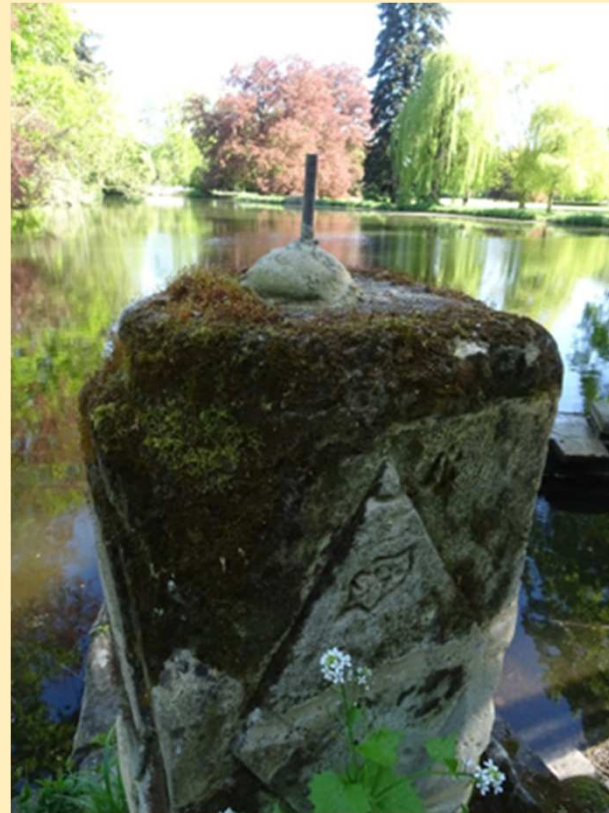

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Beschermen tegen:

- Winterse omstandigheden
- Evenementen
- Vandalisme
- ...

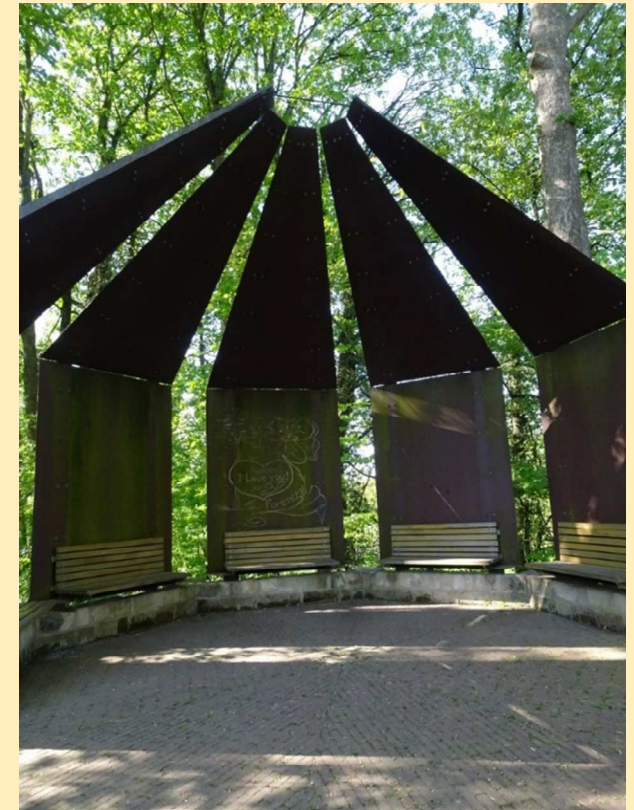

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Signaleren van:

- Verzakkingen
- Scheuren
- Beschadigingen
- ...

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Reinigen

- Blijf terughoudend
- Zachte veger
- Zacht sopje van groene zeep of babyshampoo
- (korst)mossen zijn niet schadelijk
- ...

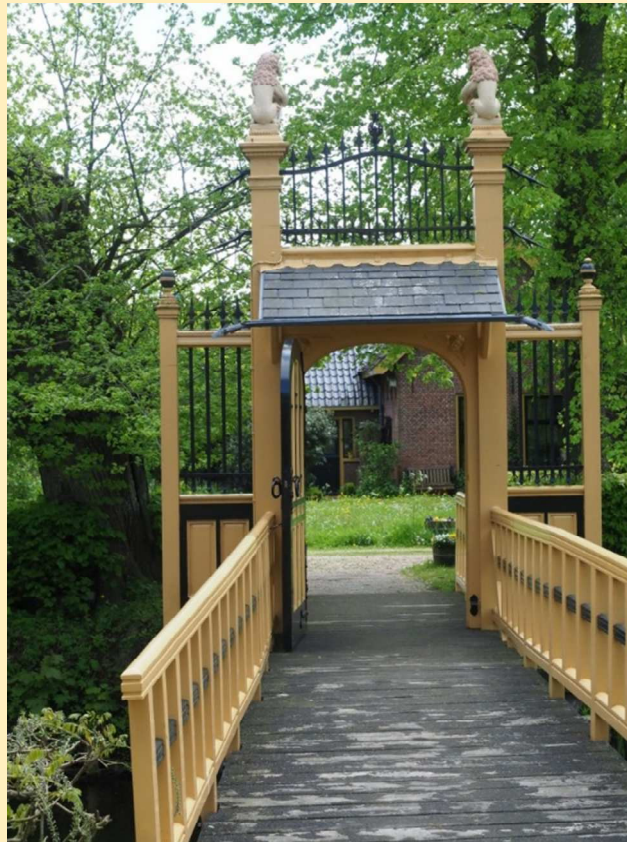
Horror

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Tuinjuwelen Dekema State bij Jelsum

Onderhoud tuinjuwelen

SKGE

Opdracht

Lunch-tijd

SKGE

